

JOSEPH PEARCE: ARTA ȘI TEHNOLOGIA - PRIETENI SAU DUȘMANI?

Autor: Ioana-Macrina Cotos-Jinga | 8 octombrie 2022

Un articol de Joseph Pearce pentru The Imaginative Conservative

Articol original: Art and Technology: Friends or Enemies?

Atât arta, cât și tehnologia sunt forme de sub-creație. Acestea reflectă un aspect al umanității, pe care noi îl numim „imago Dei”. Asemenea lui Dumnezeu, după a cărui imagine a fost creat, omul este creativ. Acesta își folosește imaginația pentru a face lucruri noi din lucruri care deja există.

Râsul este firesc în multe situații amuzante, dar poate crea momente ciudate în afara acestora. Spre exemplu, atunci când o audiență nu râde la gluma făcută de un comedian se creează un astfel de moment stnjenitor, care este aproape la fel de ciudat ca situația în care oamenii din audiență încep să râdă, deși vorbitorul nu a spus nimic amuzant. În urmă cu mulți ani, am avut o astfel de experiență în timpul unei prelegeri pe care am ținut-o în Portugalia. Nu mai țin minte subiectul prelegerii în sine, dar probabil avea legătură cu Tolkien, pentru că tratam problema ierarhiei valorilor creatoare, care este fondul implicit al operei lui Tolkien. Am precizat că Dumnezeu Creator era în vârful ierarhiei acesteia, apoi urma Creația, acele lucruri pe care Dumnezeu le-a făcut *ex nihilo*. După Creator și Creație se află sub-creația, acele lucruri făcute de om din alte lucruri care există deja. Continuând, am spus că acea sub-creație poate fi împărțită în alte două nivele distincte în cadrul ierarhiei. Dintre cele două, cea mai înaltă formă de sub-creație era cea care se află în serviciul frumuseții, adică arta. Acesteia îi urma sub-creația care era în serviciul utilitarismului, adică tehnologia. În acest punct al discuției, am observat că mulți oameni din audiență au început să râdă. „Ce este așa de amuzant?” m-am întrebat. Nu spusesem nimic care să poată fi găsit amuzant. Nedumerit, am întrebat audiența care era motivul pentru care râdeau. Atunci mi s-a spus un lucru pe

care nu îl știam: audiența era compusă aproape în totalitate din studenți ingineri, discuția în sine având loc într-o școală de inginerie. Acești studenți erau amuzați că i-am plasat pe ultimul loc în contextul unei ierarhii a creației.

Încercând să îi liniștesc, le-am amintit că aceasta era o ierarhie a bunurilor. „Slavă Domnului că toți avem haine pe care să le purtăm,” am spus. „Slavă Domnului că avem un acoperiș deasupra capului și ferestre prin care lumina poate pătrunde în cameră. Slavă Domnului că există moduri de a ne încălzi clădirea sau de a o răcori. Pe scurt, Slavă Domnului pentru tehnologie și pentru inginerii care au învățat tehnicile necesare să o facă posibilă.”

Această amintire îndepărtată mi-a venit în minte când, citind un comentariu anexat unui eseu pe care l-am scris recent numit *Arta și tehnologia nu sunt dihotomice*, interlocutorul meu mi-a amintit: „Acestea se completează una pe alta și se suprapun. Omul căzut poate să pervertească arta la fel cum poate să pervertească tehnologia.” Sunt absolut de acord cu acest comentariu.

Întorcându-mă la ierarhia valorii creației, putem observa că atât arta, cât și tehnologia sunt forme de sub-creație. Acestea reflectă un aspect al umanității, pe care noi îl numim *imago Dei*. Asemenea lui Dumnezeu, după a cărui imagine a fost creat, omul este creativ. Acesta își folosește imaginația pentru a face lucruri noi din lucruri care deja există. Până aici, totul este clar. Problema este, așa cum și interlocutorul meu ne amintește, că omul este decăzut. Imaginea lui Dumnezeu a fost distrusă de mândrie. Această pervertire înlăuntrul omului duce la pervertirea lucrurilor pe care acesta le sub-crează. Sub-crearea este pervertită, pentru că sub-creatorul este pervertit.

Să facem un pas în spate ca să putem analiza propriu-zis procesul de sub-creație.

Primul lucru pe care trebuie să îl realizăm este că omul nu este un agent autonom în procesul creativ. Acesta creează lucruri din lucruri care deja există. El este dependent de creație și de lucrările pre-existente ale acesteia, fără de care nu poate face nimic. De asemenea, acesta depinde de imaginația sa, care este abilitatea mistică specific umană, care îl diferențiază de celelalte creaturi care nu dețin o astfel de abilitate. Imaginația are nevoie de inspirație, care nu poate fi obținută doar pentru că ne-o dorim, ci este un dar.

În timp ce ateii pot crede că inspirația se găsește în subconștient, din punct de vedere tradițional aceasta a fost privită ca fiind un dar supranatural, oferit de muze, dăruitoarele duhului creator. Acest dar este pur, dar este poluat atunci când trece prin prisma afectată de mândrie a omului. Lucrările sub-creației sunt, astfel, fructele mariajului mistic dintre dăruitor și vasul în care este pus darul.

Calitatea operei sub-creative va depinde de munca și de voința sub-creatorului. Astfel,

sub-creația depinde de trudă și ambiție, dar și de inspirație. Dacă ambiția este pură, inspirația va rodi armonios; dacă ambiția este impură, inspirația va fi distorsionată și pervertită de mândria sub-creatorului. De aceea, poate exista atât artă care să transmită un sentiment negativ, cât și tehnologie care poate fi considerată malefică.

Pe scurt, toată sub-creația ar trebui să fie procesul de oferire a fructelor darului către Cel care a dat darul la început. Cu alte cuvinte, sub-creația ar trebui să fie un imn de laudă la adresa creatorului care face posibilă toată sub-creația.

Voi concluziona adresând întrebarea inițială. Ce sunt arta și tehnologia: prieteni sau inamici?

Răspunsul depinde de ceea ce înțelegem din întrebare. Aceasta nu se referă la presupusa competiție dintre aceste două forme de sub-creație, idee care a stârnit hazul audienței din Portugalia. De asemenea, întrebarea nu se referă nici la rivalitatea acestora, adică dacă sunt forme ale sub-creației prietene sau inamice între ele, ci dacă sunt prietenele sau inamicele umanității. Aceasta este marea întrebare. În măsura în care arta și tehnologia sunt în conformitate cu voința lui Dumnezeu, ele vor servi umanitatea și creația în bine, adevăr și frumos. În măsura în care nu sunt, ele vor ademeni și înrobi umanitatea cu armele auto-distrugerii.

Imagine: DAHL